

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. I. Utrum lex nova à Christo instituta sit, & quibus præceptis ea
constet?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

Actus Thomas quodlibeto quarto, articulo 13.

Demum lex amoris seu charitatis appellatur, quia, ut bellè quidam ait, amor charitatis est veluti lex salica Christianismi. Vel quia, ut dicit Augustinus, lib. adversus Adimantum cap. 17. *Hac est brevissima & apertissima differentia duorum testamentorum, timor & amor.* Addo, quod lex vetus cum terrore, nova promulgata est cum amore; cœpit enim promulgari à Petro, ipso die Pentecostes, quo Spiritus sanctus, cujus peculiare nomen est amor, Apostolis sese infudit, & in eorum cordibus Spiritum charitatis effudit, juxta illud Apostoli ad Romanos 5. *Charitas Dei effusa est in cordibus nostris, per Spiritum sanctum, qui datus est nobis.* Ad quod respiciens Bernardus Epist. 107 admirandus exclamat: *O geminum, ipsumque firmissimum erga nos amoris argumentum: Christus moritur, meretur ergo amari. Spiritus efficit, & facit amari. Ille facit cur ametur, iste ut ametur. Ille multam dilectionem nobis commendat, iste dat. In illo cernimus quod amemus, ab isto sumimus unde amemus. Charitatis ergo ab illo occasio, ex isto effectio.*

ARTICULUS I.

Utrum lex nova à Christo instituta sit, & quibus præceptis ea constet?

Alvinus in cap. 4 Epistolæ ad Galat. asserit, Christum nullam legem novam tulisse, sed solum à lege antiqua nos liberasse: *O miserabilem, inquit, iustitiam! O perniciosum errorem prædicantium Christum tanquam novum legislatorem. Quasi veterem legem abrogaverit, ut novam Christianis omnibus legem imponeret. Non fuit id Christi officium, sicut ipse dixit. Non misit Deus filium suum in mundum, ut iudicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum. Et alio loco: Ego, inquit, non iudico quemquam. Non habuit profectò Christus id operis ac muneris, ut novam institueret legem, sed ut ab hominum cervicibus servile illud iugum auferret. Hoc illud est, quod Paulus clamat, Deum misisse filium suum factum sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret. Nostri verd novis Theologi, divino adversantes consilio, pro liberatore legislatorem, qui nos in durissimam tradat servitutem, suscipiendum docent. Ut hic error explodatur, & vera atque Catholica sententia declaretur,*

Dico, Christus instituit novam legem ad Christianos pertinentem.

Probatum primò ex Scriptura, nam in veteri testamento promittitur Messias venturus ut legislator, & novam legem laturus: *Jeremias 31. Ecce dies venient, dicit Dominus, & feriam domui Israel, & domui Iuda fœdus novum, &c. Dabo legem novam in visceribus eorum. Quæ verba de Christo, ejusque fœdere & lege dicta esse interpretatur Apostolus ad Hebræos 8, & 10. Item Mattheus 2, sic dicitur: Et erit in novissimis diebus preparatus mons domus Domini in vertice montium, & fluent ad eum omnes gentes, & ibunt populi multi, & dicent: Venite & ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Jacob, & docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis eius: quia de Sion exibit lex, & verbum Domini de Ierusalem. Quæ de Messia, ejusque lege dicta esse, ex ipso textu manifestum est. Et cap. 3, de eodem Messia sic ait: Dominus iudex noster, Dominus legislator noster, Dominus rex noster, ipse salvabit nos. Demum in Evangelio Christus passim loquitur de sua lege: Joan. 14. *Mandata mea servate.* Joan. 10. *Si præcepta mea**

servaveritis, manebitis in dilectione mea. Matt. 28. *Docete eos servare omnia quaecunque mandavi vobis.* Et Paulus 1 ad Corinth. 9. *Illius sine lege erant, factus sum tanquam sine lege essem, cum sine lege Dei non essem, sed in lege essem Christi.* Et ad Hebræos 2, confert inter se Christum & Moysen, tanquam duos leges, alterum veteris, alterum novi testamenti; & ait, si transgressores legis à Mose datæ puniti sunt, multò magis transgressores legis à Christo puniendos esse. Quapropter meritò Tridentinum sess. 6, cap. 21, sic pronunciat: *Si quis dixerit Christum Iesum à Deo hominibus datum fuisse ut Redemptorem, cui fiant, non etiam ut Legislatorem cui obediant, anathema sit.* Quibus verbis Calvinus error manifestè proscibitur.

Probatum secundò conclusio: Ad providentiam Regis pertinet statuire leges, ad regni conservationem, & Republicæ tranquillitatem necessarias vel utiles. Pertinet etiam ad Providentiam Summi Pontificis leges in iis, quæ ad cultum Dei, & ad bonum Ecclesiæ spectant; Sed Christus fuit Rex Ecclesiæ & Summus Pontifex illius, ut in Tractatu de Incarnatione disp. 22, artic. 3, & 4, ostendimus: Ergo fuit etiam Legislator, & debuit utroque nomine leges Ecclesiæ necessarias vel utiles statuere, per quas ad finem propositum, qui est salus æterna, promoveri posset. Porro sicut regia dignitas convenit Christo cum singulari excellentia, nulli alteri concessa, ut loco citato declarabimus, ita & potestas legislativa. Primò, quia fuit divina quodammodo, ratione suppositi divini, unde jus ab eo conditum vocatur divinum simpliciter. Secundò, propter excellentiam legum & præceptorum, quæ, ut dicemus conclusione sequenti, triplicis generis sunt. Tertiò, quia per talem potestatem legem veterem potuit abrogare. Demum, quia fuit amplissima in universum mundum: *Matth. 28. Data est mihi omnis potestas in celo & in terra. Euntes ergo docete omnes gentes, &c.*

Contra istam conclusionem objici potest illud Joan. 1. *Lex per Moysen data est, gratia autem & veritas per Iesum Christum facta est,* quo significari videtur, Moysen fuisse Legislatorem, non verò Christum, ipsumque nullam tulisse legem, sed solum gratiam & justificationem nobis promeruisse.

Sed factè responderetur, non idè gratiam dici per Christum factam; legem verò per Moysen datam, quod Christus nullam legem tulerit; sed quia Moyses dedit Judæis nudam legem sine gratia, id est legem præcipientem, sed non juvantem: Christus verò de dedit nobis legem cum gratia, id est legem præcipientem & adjuvantem. Quam ob causam vocatur ab Apostolo *lex spiritus*, & à Christo *jugum suave & onus leve*. Unde Augustinus serm. 21, de verbis Apostoli: *Hæ sarcina (inquit) non est pondus onerati, sed ala volaturis; habent enim & aves pennarum suarum sarcinas, portant illas in terra, portantur ad illas in celo, &c.* Et Bernardus Epist. 341, ad monachos B. Bertini: *Leve, ait, Salvatoris onus, quod crescit amplius, eo portabilius est. Nonne & aviculas levat, non onerat, pennarum, sive plumarum, numerositas ipsa: tolle eas, & reliquum corpus fertur ad ima. Sic disciplinam Christi, sic suave jugum, sic onus leve, quod deponimus, eo deprimitur ipsi, quia portat potius quam portatur.*

Dico secundò, lex nova quæ à Christo data est, continet triplicia præcepta, nempe moralia, sacramentalia, & fidei.

Patet conclusio ex Scriptura: nam de præcep-

pis moralibus Christus dixit Matth. 19. *Sicut ad vitam ingredi, serva mandata*, per quæ præcepta Decalogi, quæ proprie ad mores pertinent, juxta omnes Interpretes, intelligebat. Et Matth. 9. divortium & libellum repudiij prohibuit, & statuit, ut vinculum matrimonii non amplius dissolvatur. De sacramentalibus Joan. 3. Christus ait: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest intrare in regnum Dei*. Et Joan. 6. *Nisi manducaverit carnem filii hominis, non habebit vitam in vobis*. De præceptis verò fidei dicebat, Marci 16. *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur*. Et Joan. 8. *Si non credideritis, quia ego sum, moriemini in peccato vestro*.

11 Notandum verò, hoc inter triplicia illa præcepta esse discrimen, quòd moralia, cum sine juris naturalis, non fuerunt à Christo instituta, sed tantum explicata & vindicata ab erroribus, quibus ex hominum malitia fuerant involuta. Sacramentalia verò instituta sunt à Christo, ut essent loco veterum, quæ ab ipso abrogata sunt. Præcepta vero fidei de novo instituta non sunt, sed tantum ex implicitis facta fuerunt magis clariora, ut nunc explicitè mysteria quædam credere teneamur, quæ in lege veteri implicitè duntaxat credebantur: cuiusmodi sunt natiuitas, passio, & mors Christi, quæ à Judæis obscure credebantur, sed expresse creduntur à Christianis.

ARTICULUS II.

Quomodo lex nova differat à veteri

12 Lex vetus & lex nova seu Evangelica in multis discrepant. Primò differunt in eo quòd illa scripto tradita sit in tabulis lapideis ministerio Angelorum, ista per Spiritum sanctum hominum cordibus insculpta, juxta illud Apostoli 2. ad Corinth. 3. *Epistola est Christi (nimirum legem & doctrinam Evangelicam continens) ministrata à nobis, scripta non atramento, sed Spiritu Dei vivi, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus*. Ubi Theophylactus: *Ex hoc loco Pauli, novi Testamenti inserti præcellentiam. Lex, inquit, atramento scribatur: Evangelium in nobis per Spiritum scriptum est. Quanto igitur intervallo, Spiritus ab atramento distat, & cor à lapide, tanto & novum à lege discrepat, &c.*

13 Dices primò, lex nova scripto fuit tradita, æquè ac vetus, eam enim Apostoli & Evangelistæ descriperunt: Ergo non valet tale discrimen. Respondeo ex D. Thoma quæst. 106. art. 3. legem novam duo continere. Primò & principaliter gratiam & charitatem diffusam in cordibus, quæ impellimur & juvamus ad bene operandum. Secundò, præcepta & regulas bene operandi; & quoad hoc secundum, legem novam scripto fuisse traditam, æquè ac veterem; sed quoad primum fuisse in cordibus fidelium diffusam & insculptam, præcipuè in toleranti ejus promulgatione, facta in die Pentecostes: tanta enim fuit tunc data gratiæ & charitatis abundantia, ut vilius potuisset tota lex nova sine scripto conservari, ut rectè dicit Irenæus lib. 3. contra hæreses cap. 3. Adde quòd lex nova non fuit per se primò scripta & expresso sicut Mosaica, sed per occasioem scribendi vitam Chri-

sti, rogatu fidelium, vel docendi eosdem per Epistolam, aut occurrendi hæresibus Chetinthi, Eubionis, & aliorum deinceps contra Ecclesiam insurgentium. Neque fuit scripto mandata eodem die Pentecostes quo promulgata est, sed multò post, octavo nimirum post mortem Christi anno, Petto & Paulo Romæ jam prædicanti, ut docent Irenæus lib. 3. cap. 1. Theophylactus præfatione in Matthæum, & Eusebius lib. 5. historiæ cap. 8.

Dices secundo, etiam lex Mosaica fuit insculpta cordibus Judæorum, per illuminationem & gratiam Spiritus sancti, cum gratia non defuerit Judæis, ut possent intelligere & servare talem legem, multa supernaturalia præcipientem: juxta illud Deuter. 30. *Mandatum quod ego præcipio tibi hodie, non supra te est, &c. sed juxta te est sermo valde in ore tuo, & in corde tuo, ut facias illum*: Ergo hæc legis in mente consignatio, non est propria novo testamento.

Respondeo quòd quamvis gratia necessaria non defuerit Judæis ut possent servare legem Moysi, illa tamen non pertinuit ad legem Mosaicam, neque fuit data vi statûs illius, in quo nondum fuerat solutum pretium redemptionis nostræ; sed pertinuit quodammodo ad legem novam, & ad Christum ejus auctorem, à quo emendicata fuit, & obtenta per ejus merita. Neque tanta fuit abundantia gratiæ concessa communiter illis temporibus, ut dici possit legem Mosaicam fuisse à Spiritu sancto mentibus hominum insculptam; sed hoc soli legi Evangelicæ convenit, quæ, ut diximus, in die Pentecostes, quo solemniter promulgata est, magnâ & visibili effusione Spiritus sancti, in cordibus Apostolorum & Discipulorum consignata est; juxta illud Jeremiæ 31. *Dabo legem meam in visceribus eorum, & in cordibus eorum scribam eam*. Unde Augustinus de Spiritu & littera cap. 17. *Ibi in tabulis lapideis digitus Dei operatus est, hic in cordibus humanis, ibi lex extrinsecus posita est, qua iniusti errerentur; hic intrinsecus data est, qua justificarentur*.

Secundò, lex vetus & nova differunt in eo quòd lex nova habet vim justificandi, idque duplici titulo. Primò quia habet præsentem Christum ejus auctorem & institutorem, qui potuit ex perfecta justitia mereri & Deo satisfacere pro hominibus. Ideoque ex vi sui statûs dat gratiam per aliquid sibi proprium, & secum illam affert, velut animam legis: *Lex enim per Moysen data est, gratia & veritas per Jesum Christum facta est*, Joan. 1. Secundò, lex nova habet vim justificandi, quia continet sacramenta, quæ habent vim cauſandi gratiam, & sunt veluti vasa illam contentia, ut suppono ex Tractatu de Sacramentis, Econtra lex Mosaica, cum nec ipsum gratiæ auctorem haberet, nec contineret sacramenta habentia vim cauſandi gratiam ex opere operato, vim justificandi non habebat ex propriis, sed per respectum ad statum legis gratiæ, ad Christum ejus auctorem, cujus virtute & meritis gratia antiquis patribus in quacumq; lege fuit collata. Unde D. Thomas quæst. 107. art. 1. ad 2. & D. Augustinus pluribus locis affirmat illos qui in veteri Testamento fuerunt Deo accepti per fidem, secundum hoc ad novum testamentum pertinuisse: non enim justificabantur, nisi per fidem Christi, qui est author novi testamenti, juxta illud act. 15. *Per gratiam Domini Jesu Christi credimus salvari, quem admodum & illi*, Patres scilicet veteris testamenti. Et istud 1. corinth. *Bibebant au-*